

اگرچه روش ورود به مقطع دکتری در کشور ایران اصولاً دو مرحله‌ای است، ولی همین دو مرحله، همواره دستخوش تغییرات بوده و این امر به اهمیت و جایگاه این مقطع برمی‌گردد که همیشه سعی بر آن بوده به نوعی شایسته‌سالاری در آن رعایت شود. شرط ورود به مصاحبه دکتری به دست آوردن تراز دانشگاه می‌باشد که حسب مورد می‌تواند در دانشگاه آزاد، پیام نور و دولتی متفاوت باشد. داوطلبان باید در نظر داشته باشند که ملاک دعوت به مصاحبه، تراز اعلام شده در کارنامه است و اینکه شخص چه رتبه‌ای را کسب می‌کند، ملاک نیست و همین‌طور در رشته‌های تحصیلی و گرایش‌ها نیز این تفاوت وجود دارد. لذا داوطلبان برای اینکه بدانند با توجه به تراز که کسب کرده‌اند به کدام دانشگاه‌ها دعوت می‌شوند، باید خود را با داوطلبان سال‌های گذشته همان گرایش قیاس کنند تا متوجه شوند که امکان دارد به کدام دانشگاه‌ها دعوت شوند. خوشبختانه در حال حاضر نمره مصاحبه ۵۰ درصد و نمره‌ای که در کارنامه آزمون هم کسب کرده‌اید ۵۰ درصد در قبولی شما تأثیر دارد و این اعمال سلیقه در مصاحبه‌های دکتری را کاهش می‌دهد. البته باید به این نکته نیز توجه کرد که هر دانشگاهی یک حداقل نمره برای خود در نظر می‌گیرد که به آن حد نصاب علمی گفته می‌شود و اگر شخصی در مصاحبه، به آن حد نصاب نرسد، زمانی که نتایج اعلام می‌شود نمره او مشخص می‌شود؛ ولی رتبه مصاحبه آن شخص در دانشگاه اعلام نمی‌شود و باید به این نکته دقت کرد که رسیدن به حد نصاب علمی دانشگاه بسیار مهم است.

نکته دیگری که خیلی اهمیت دارد این است که صرف دعوت شدن به یک دانشگاه هیچ تضمینی برای قبولی در آن دانشگاه نیست و این تازه ورود به مرحله‌ای است که باید با رقبای جدی خود مقایسه شوید. در این نگارش سعی کردیم نکاتی که برای مصاحبه دکتری مهم است و رعایت آن احتمال قبولی را بالا می‌برد، جمع‌آوری کرده و در اختیار داوطلبان دکتری قرار دهیم. اگر تجربه شرکت در مصاحبه دکتری را دارید یا از دوستان و اطرافیان که در مقطع دکتری تحصیل می‌کنند تحقیق کرده باشید، متوجه می‌شوید که برخی از افراد حتی با رتبه تکریمی نه تنها در دانشگاه‌های مطرح، بلکه در دانشگاه‌های معمولی نیز پذیرفته شده‌اند، با وجود اینکه این افراد بستر علمی قوی‌ای داشتند و رتبه و تراز آن‌ها در آزمون مؤید این بوده است، اما نتوانسته‌اند در مصاحبه دکتری توجه اساتید مصاحبه‌گر را جلب کنند. وقتی تعدادی داوطلب برای مصاحبه به دانشگاهی دعوت می‌شوند، یعنی حداقل سطح علمی لازم را برای دعوت شدن داشته‌اند و این از نظر مصاحبه‌گرها به این نحو است که غالباً همه افراد مراجعه‌کننده را در یک سطح در نظر می‌گیرند و به دنبال نقاط قوت و برجسته، در بین داوطلبان می‌گردند. همیشه داوطلب دکتری در هنگام مصاحبه باید این نکته را در نظر داشته باشد که افراد مصاحبه‌گر کسانی را انتخاب می‌کنند که قرار است روزی هم‌رتبه و هم‌تراز آنان قرار گیرند و می‌خواهند مجوز ورود این افراد را بدهند؛ لذا همه عوامل در کنار هم دست‌به‌دست هم می‌دهند تا افرادی انتخاب شوند که از هر لحاظ شایستگی و توانایی کافی را داشته باشند و این همان چیزی است که ما به دنبال ارائه آن هستیم و سعی کردیم که انواع روش‌های مصاحبه کردن را بیان کنیم و سپس به رفتارهایی که باید در هنگام مصاحبه انجام شود اشاره کنیم و بعد از آن به عوامل و ویژگی‌هایی بپردازیم که باعث جلب‌نظر مصاحبه‌گرها می‌شود.

تعریف مصاحبه

نوعی شیوه ارزیابی ویژگی افراد و ارزیابی عملکرد افراد به وسیله تماس چهره به چهره و مواجهه حضوری که از طریق آن، مصاحبه‌کننده این امکان را می‌یابد که سوابق، رفتار، ویژگی‌ها، توانمندی‌ها، شخصیت و ظرفیت‌های مصاحبه‌شونده را از ابعاد مختلف بررسی، مشاهده و تحلیل کند. مصاحبه عموماً به صورت شفاهی انجام می‌شود و در آن مصاحبه‌گر می‌خواهد معلومات آزمون کتبی داوطلبان را به صورت عینی ملاحظه و بررسی کند.

هنگامی که فرد برای مصاحبه دکتری به دانشگاه معرفی می‌شود، اساتید ضمن پرسیدن سؤالات علمی در حوزه تخصصی، با توجه به رزومه تحصیلی و شغلی، تحلیل و استدلال کردن، نحوه بیان و چگونگی انتقال مطلب را در فرد مصاحبه‌شونده بررسی می‌کنند و در خلال آن شخصیت و نحوه برخورد آنها را به‌عنوان دکتر آینده، مورد ارزیابی قرار می‌دهند.

موارد عمومی و کلیات مصاحبه

به طور کلی نحوه برگزاری مصاحبه دکتری در هر دانشگاه با دانشگاهی دیگر متفاوت است و به دو صورت انجام می‌شود: روش اول - به این نحو می‌باشد که اعضای هیئت علمی دانشگاه هرکدام در اتاقی جداگانه متناسب با تخصص خود سؤالاتی مطرح می‌کنند و نمره شما را در پرونده درج می‌کنند و این متناسب با هر رشته تحصیلی متفاوت است. ولی عموماً ۳ تا ۴ اتاق مجزا برای این کار در نظر می‌گیرند؛ البته باید بیان کرد که هر روش مزایا و معایب خود را به همراه دارد، ولی منصفانه‌ترین روش این است که مصاحبه هر درس به طور مجزا ارزیابی شود، چون اگر شما در یک درس ضعف داشته باشید فقط بر نمره همان استاد اثر منفی می‌گذارد؛ زیرا هر استاد فرمی در اختیار دارد که براساس موارد ذکر شده در آن به شما نمره می‌دهد که در انتها به این موارد هم اشاره می‌کنیم.

روش دوم - به این نحو است که تمامی اساتید مصاحبه‌گر پشت یک میز نشسته‌اند و هنگامی که وارد اتاق می‌شوید به نوبت از شما سؤال می‌پرسند و در آخر یک نمره برایتان در نظر می‌گیرند یا در مواردی هم هرکدام نمره‌ای جداگانه منظور می‌کنند و جمع‌بندی نهایی را انجام می‌دهند. این روش به نظر مخرب‌تر است چون اگر شما در یک درس ضعیف باشید و نتوانید به سؤالی پاسخ دهید، بر ذهن اساتید دیگر که ناظر هستند تأثیر می‌گذارد. درخصوص دانشگاه‌های آزاد به علت اینکه مصاحبه‌ها به‌صورت استانی برگزار می‌شود، یعنی اینکه اگر در یک استان، شش دانشگاه رشته تحصیلی شما را داشته باشد و شما دعوت به مصاحبه شده باشید، برای تمام یا برخی از آنها، فقط یک مصاحبه در مرکز استان، برای تمامی دانشگاه‌ها گرفته می‌شود ولی در دانشگاه‌های پیام نور یا دولتی یا غیرانتفاعی هر دانشگاه به طور مجزا برای خود مصاحبه برگزار می‌کند که تاریخ مصاحبه مطابق رشته تحصیلی شما بعد از ارائه کارنامه انتخاب رشته برگزار می‌شود؛ البته بعضاً پیش آمده که تاریخ مصاحبه‌ها تغییر کرده لذا بعد از اعلام تاریخ مصاحبه‌ها باید به سایت آن دانشگاه مراجعه کنید.

البته باید اشاره کرد که بعضی مواقع در روش دوم، امکان دارد ۳ یا ۴ دانشجو به‌صورت هم‌زمان در مقابل اساتید ارزیابی شوند، به نحوی که هر استاد از یک دانشجو سؤال می‌پرسد و بعد جای آنها عوض می‌شود. در برخی از دانشگاه‌ها مانند دانشگاه شهید بهشتی در رشته‌های علوم انسانی دیده شده است که مصاحبه به‌صورت مباحثه‌ای انجام می‌گیرد؛ یعنی ۳ یا ۴ دانشجو در مقابل اساتید قرار می‌گیرند و اساتید به نوبت شروع به سؤال کردن می‌کنند و به ترتیب نظر آنها را درخصوص آن موضوع می‌پرسند و در لابه‌لای بحث کردن داوطلبان، آنها را ارزیابی می‌کنند، که باز هم این روش نمی‌تواند عدالت را نسبت به آنها رعایت کند. سؤالی که برای برخی داوطلبان پیش می‌آید این است که آیا می‌توانند هم‌زمان، هم در مصاحبه دانشگاه آزاد شرکت کنند و هم در مصاحبه سایر دانشگاه‌ها؟ باید گفت بله و هیچ منافاتی با یکدیگر ندارند، ولی باید توجه داشته باشید که انتخاب رشته کردن در دانشگاه آزاد در سامانه دانشگاه آزاد و مابقی از طریق سایت سازمان سنجش صورت می‌گیرد.

پذیرش در مقطع دکتری اصول و قواعد خاص خود را دارد و از آنجایی که منحصر به فرد می‌باشد و به جز برخی رشته‌های خاص، در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد چنین روالی وجود نداشته است، لذا قریب به اتفاق داوطلبان با طریقه عملکرد

بهرتر در این مرحله آشنایی ندارند و این امر می‌تواند تلاش‌ها و رنج فراوانی که یک داوطلب کشیده و همچنین رتبه خوبی هم به دست آورده را از بین ببرد، کما اینکه افرادی هستند که رتبه‌های تکرریمی به دست آورده ولی به دلیل عملکرد بد و عدم انتخاب رشته مناسب و همچنین تمرکز بر دانشگاه خاص از این گردونه حذف شده‌اند. لذا توصیه می‌شود بعد از اعلام نتایج اولیه و مشخص شدن رتبه و تراز حتماً برای انتخاب رشته با مشاور یا فردی که تجربه انتخاب رشته موفق را داشته، مطابق با رشته تحصیلی خود مشورت کنید. به عنوان مثال چند روز قبل از مصاحبه به دانشگاهی که دعوت به مصاحبه شده‌اید، مراجعه کنید و با اساتید آنجا صحبت کنید و سعی کنید با دانشجویانی که در آن دانشگاه پذیرفته شده‌اند، در خصوص روند مصاحبه در آن دانشگاه صحبت کنید و در خصوص امکان قبولی خودتان با توجه به رتبه‌ای که کسب کرده‌اید مشورت کنید. در دانشگاه‌های دولتی عموماً تا ۴۰ نفر و در مواردی بیشتر تا ۶۰ نفر هم دیده شده که به مصاحبه دعوت شده‌اند و در مصاحبه دکتری دانشگاه آزاد که به طور استانی برگزار می‌شود، در روز مصاحبه امکان دارد تعدادی بیش از این حضور پیدا کنند و مصاحبه‌ها در دو نوبت صبح و بعد از ظهر و در مواردی در دو روز برگزار می‌شود. به همین دلیل اگر از قبل آمادگی نداشته باشید یا اطلاعاتی در مورد مصاحبه نداشته باشید روز مصاحبه وقتی با این حجم از افراد مواجه می‌شوید، قطعاً تحت تأثیر قرار می‌گیرید و امکان دارد موجب اضطراب و استرس شما شود.

نکات رفتاری در مصاحبه دکتری

یکی از عوامل مهم در پذیرش شما در مصاحبه دکتری شخصیت و رفتارتان در آن ۱۵ تا ۳۰ دقیقه‌ای است که امکان دارد مصاحبه طول بکشد. اینکه نشان دهید شخصیتی دارید که قابلیت ارتباط برقرار کردن با اساتید را دارد، بسیار بااهمیت است. امکان دارد شما در جلسه مصاحبه در حضور چند استاد در یک اتاق قرار بگیرید، شما باید با رفتارتان این حس را به اساتید القا کنید که توانایی این را دارید که در آینده به عنوان یک دانشجوی مقطع دکتری با آنها کار کنید، ولی در عین حال در برابر اساتید متواضع باشید و در مقابل آنها به گونه‌ای رفتار نکنید که خود را در سطحی بالاتر می‌دانید. رفتار شما باید حاکی از این باشد که توانایی انجام کارهای گروهی را دارید. در عین جدیت نشان دهید که فرد منطقی هستید و همچنین برای شاگردی کردن و یادگیری از دانش آنها آماده‌اید نه اینکه همه چیز را می‌دانید. شما قرار است بعد از اتمام دوران تحصیل به عنوان یک دکتر در رشته مربوطه اظهار نظر کنید و این در توان فردی است که قدرت بیان بسیار خوبی داشته باشد و بتواند به طور قاطع صحبت کند. اگر شما در رفتار خود ضعف یا تردید را نشان دهید، مطمئن باشید با هر رتبه و رزومه‌ای که داشته باشید مورد تأیید قرار نمی‌گیرید. صحبت کردن شما در زمان مصاحبه باید محکم و با اعتماد به نفس و در عین حال متواضعانه باشد. بعضی مواقع ممکن است یکی از اساتید در حین پاسخ دادن شما به سؤالات پوزخند بزنند، شما نباید اعتماد به نفس خود را از دست بدهید یا اینکه نسبت به او جبهه بگیرید، بلکه باید محکم و قاطع به صحبت‌های خود ادامه دهید و محترمانه بر حرف خود تأکید کنید و این را نظر خود بدانید، چون این پاسخ معقولانه‌ای است که شما در آن زمان فکر کردید صحیح است و رفتار دیگران نباید بر شما تأثیر بگذارد، چون یک دانشجوی دکتری که قرار است در آینده هم‌تراز اساتید، قرار گیرد، باید آنقدر بر حرف زدن خود مسلط باشد که رفتار دیگران بر آن تأثیر نگذارد. البته همان طور که گفته شد باید توجه کنید که داشتن اعتماد به نفس لازم است ولی در کنار تواضع؛ معدود داوطلبانی هستند که خود را از نظر سطح علمی بالاتر از اساتید می‌دانند و به مشاجره با اساتید می‌پردازند و در آخر حق به جانب از مصاحبه خارج می‌شوند. فراموش نکنید که پذیرش شما منوط به انتخاب اساتید می‌باشد، وجود نظر مخالف

امری طبیعی است، ولی این موضوع نباید در هدفی که دارید یعنی پذیرش در مقطع دکتری اثر منفی بگذارد. سعی کنید در زمان مصاحبه با صدای رسا صحبت کنید و به نحوی صحبت نکنید که استاد مصاحبه‌گر به شما بگوید بلندتر صحبت کنید. اگر به دانشگاهی دعوت شدید که نحوه مصاحبه به گونه‌ای بود که اساتید هم‌زمان به دور یک میز از چند نفر مصاحبه می‌گیرند، سعی کنید فقط حواستان به فرد مصاحبه‌گر خودتان باشد و به باقی افراد توجه نکنید، به گونه‌ای که فقط شما دو نفر در اتاق هستید چون هم نوعی بی‌حرمتی به استاد مصاحبه‌گر می‌شود و هم از فضای سؤال دور می‌شوید.

در هنگام خطاب کردن افراد مصاحبه‌گر سعی کنید آنها را استاد یا آقا یا خانم دکتر صدا بزنید چون این امر حرمت و شخصیت شما را نشان می‌دهد. حتماً نیاز نیست که با اساتید دست بدهید. اگر هنگامی که وارد شدید شخص مصاحبه‌گر به گونه‌ای عمل کرد که به شما دست بدهد شما این کار را انجام دهید، در غیر این صورت اگر به ایشان دست ندهید بهتر است، چون در واقع افراد زیادی در همان روز مورد مصاحبه قرار می‌گیرند و مسلماً قرار نیست که با همه دست بدهند. نحوه نشستن شما بر روی صندلی مهم است، سعی کنید به صورت عادی و صاف بنشینید، بر روی صندلی لم ندهید، به یک طرف متمایل ننشینید و به صورت شل و ول نباشید و از بازی کردن با خودکار یا کاغذ یا تکان دادن پا یا پا را بر پای دیگر انداختن خودداری کنید، شانه‌های خود را به صورت صاف نگه داشته و انگشتان دست خود را در هم گره نزنید، دست خود را بر پشت سر و گردن خود نگیرید و حرکات‌های اضافه با اعضای بدن خود به‌ویژه سر و گردن خود انجام ندهید و با آرامش و به صورت شمرده پاسخ‌های خود را ارائه دهید چون در غیر این صورت شما استرس خود را نمایان می‌کنید.

سعی کنید با روحیه و چهره بشاش در منظر اساتید حاضر شوید، در نگاه کردن به فرد مصاحبه‌گر سعی کنید به چشمان او خیره نشوید و به پیشانی یا مرکز صورت او نگاه کنید، چون چشم در چشم شدن بیشتر از چند ثانیه اثر منفی برجای می‌گذارد، البته به معنی این نیست که نگاه خود را از فرد مصاحبه‌گر بدزدید یا به جاهای دیگر خیره شوید بلکه بادقت بالا به صحبت‌های مصاحبه‌گر گوش بدهید، ولی به صورت مستقیم و طولانی مدت به چشمان او خیره نشوید و سعی کنید به جز چشم به مرکز صورت یا پیشانی او نگاه کنید. در صورتی که مصاحبه شما در حضور چند استاد بود، سعی کنید با همه آنها ارتباط چشمی معقول برقرار کنید. باز هم در این مورد تأکید می‌کنیم که به چشمان فرد مصاحبه‌گر نگاه کنید و آن ارتباط چشمی را برقرار کنید، ولی به صورت طولانی مدت این کار را انجام ندهید.

اگر جواب سؤالی را نمی‌دانستید با آرامش بگویید که الان حضور ذهن ندارم، اگر استرس یا اضطراب به سراغ شما آمد، سعی کنید حداقل آن را در چهره خود بروز ندهید و چهره‌تان پریشان و سردرگم نباشد. در طول مصاحبه اخم نکنید و هر چند دقیقه لبخند بر لب داشته باشید، ولی مراقب باشید که لبخند زدن بیش از حد، اثر منفی بر ارائه کردن شخصیت شما نزد مصاحبه‌گرها می‌گذارد. هنگام صحبت به صورت خشک ننشینید و فقط صحبت کنید، بلکه سعی کنید از دست‌های خود در حد متعارف استفاده کرده و از زبان بدن برای برقراری ارتباط خود با اساتید مصاحبه‌گر استفاده کنید. نکته دیگر اینکه لحن صحبت کردن شما بسیار مهم است و مؤثرترین ابزار برای ارائه بهتر شما می‌باشد. یک دانشجوی دکتری توانمند باید توانایی ارائه کردن مطالب را به نحو احسن داشته باشد؛ زیرا زمانی که شما پذیرفته می‌شوید اساتید انتظار دارند شما در برگزاری همایش‌ها، سمینارها و نشست‌ها کمک کنید و بتوانید در قسمت اجرایی آن فعالیت داشته باشید و مطلب ارائه دهید و در پلن‌ها در صورت داشتن توانایی بالا حضور داشته باشید. از یک دانشجوی دکتری انتظار می‌رود که کلامش به صورت عامیانه نباشد و بر ادبیات رشته خود مسلط باشد و توضیحات خود را با زبان آن رشته ارائه کند.

نکات ظاهری در مصاحبه دکتری

اولین مشخصه‌ای که در مصاحبه دکتری مورد توجه مصاحبه‌گراها قرار می‌گیرد وضعیت ظاهری شما است. اگر تجربه شرکت در مصاحبه دکتری را داشته باشید بعضاً دیده‌اید که مصاحبه‌گراها به‌خصوص در رشته‌های علوم انسانی شغل شما را حدس می‌زنند و این نمایانگر اهمیت وضعیت ظاهری در مصاحبه می‌باشد. بهتر است در هنگام مصاحبه تا جایی که ممکن است از لباس‌های اسپرت استفاده نکنید، چون در روز مصاحبه و در یک محل آکادمیک از شما انتظار می‌رود به‌صورت رسمی حاضر شوید و عرف همه دانشگاه‌ها به همین صورت است. اگر بخواهیم در مورد ظاهر اشخاص در روز مصاحبه نکاتی را بیان کنیم می‌توان گفت که آقایان بهتر است کت و شلوار یا حداقل لباس رسمی و متناسب با شأن خود بپوشند. سعی کنند لباس اتو کشیده و مرتب بر تن کنند که نشانگر منظم بودن است. به جای استفاده از کوله‌پشتی از کیف‌های دستی استفاده کنند و از دست گرفتن عینک و گوشی و سوئیچ ماشین خودداری کنند. نیازی نیست که شما به‌طور کلی ظاهر خود را عوض کنید و شخص دیگری بشوید، بلکه در نظر بگیرید اگر به یک مجلس رسمی مهم دعوت بشوید، چگونه لباس می‌پوشید، پس با این ذهنیت خود را آماده کنید. سعی کنید موی سر و ریشتان را اصلاح کنید و از عطرهای تند و زننده استفاده نکنید.

در مورد خانم‌ها هم بعضی از موارد صدق می‌کند، بهتر است خانم‌ها هم از لباس‌های رسمی استفاده کنند و از آرایش غلیظ خودداری کنند. الزامی نیست که از چادر استفاده کنند، بلکه همین‌که وضعیت ظاهری متعارفی داشته باشند کفایت می‌کند. نکته دیگر اینکه خانم‌ها سعی کنند از کفش‌هایی که هنگام راه رفتن صدا تولید می‌کند خودداری کنند و در هنگام مصاحبه‌کردن با اساتید به‌صورت تند و عبوس رفتار نکنند. در نهایت انتظار می‌رود خانمی که قرار است به‌عنوان دانشجوی دکتری انتخاب شود و در آینده به‌عنوان دکتر هم‌تراز با اساتید باشد، به‌جای دغدغه‌های ظاهری دغدغه‌های علمی هم داشته باشد؛ لذا خانم‌ها سعی کنند در روز مصاحبه از لاک‌زدن و استفاده از زیورآلات به‌صورت نمایان خودداری کنند. معمولاً در روز مصاحبه از خانم‌ها در مورد اینکه مجرد هستند یا متأهل سؤال پرسیده می‌شود؛ زیرا خانم‌ها به‌عنوان مادر در خانه وظایف زیادی دارند و اساتید معمولاً به‌دنبال دانشجویان تمام‌وقت هستند لذا مادر بودن یک دانشجو می‌تواند یک معضل برای او باشد. لذا اگر مادر هستید به اساتید ثابت کنید که مسائل زناشویی و مادر و فرزندى موجب کاسته شدن از کیفیت تحصیل نمی‌شود و همان‌طور که توانسته‌اید با وجود چنین مسائلی در آزمون تستی موفق شوید و به این مرحله برسید، در ادامه راه تحصیل هم این توانایی را خواهید داشت.

مواردی که قبل از ورود به مصاحبه باید انجام شود

هنگامی که شما برای مصاحبه به دانشگاهی دعوت می‌شوید، احتمالاً از طریق سازمان سنجش یا از سایت دانشگاه آزاد، در صورتی که برای مصاحبه به دانشگاه آزاد دعوت شده‌اید از تاریخ مصاحبه، اطلاع پیدا کرده‌اید. در نظر داشته باشید بعد از اعلام تاریخ، در برخی موارد روز مصاحبه بعضی دانشگاه‌ها باهم تداخل پیدا می‌کند که در اغلب موارد یکی از دانشگاه‌ها زمان مصاحبه را تغییر می‌دهد؛ پس در نظر داشته باشید بعد از دعوت شدن، به دفعات سایت دانشگاه موردنظر را ببینید که اگر زمان آن تغییر پیدا کرد از آن مطلع شوید. البته پیش آمده است که دو دانشگاه باهم در زمان برگزاری مصاحبه تداخل داشته‌اند و زمان آن را تغییر نداده‌اند، در این مورد اگر هر دو دانشگاه در یک شهر باشد می‌توانید هماهنگ کنید که در یک دانشگاه جزء نفرات اول و در دانشگاه دوم جزء نفرات آخر باشید؛ اگر در دو شهر مختلف مصاحبه داشتید سعی کنید اگر مصاحبه در دو روز برگزار می‌شود با

دانشگاه هماهنگ کنید، معمولاً در این مواقع دانشگاه‌ها با داوطلبان همکاری می‌کنند. هنگامی که به مصاحبه دعوت می‌شوید، در سایت دانشگاه موردنظر فرم‌هایی در نظر گرفته شده که شما باید در روز مصاحبه همراه خود ببرید و در برخی از دانشگاه‌ها قبل از انجام مصاحبه آن فرم را به شما می‌دهند که باید آن را پر کرده و تحویل دهید و در هنگام مصاحبه این فرم در پرونده شما قرار دارد که نشان می‌دهد سوابق علمی و سوابق کاری شما به چه صورت می‌باشد. سعی کنید قبل از وارد شدن به مرحله مصاحبه یک رزومه از سوابق علمی و کاری خود جمع‌آوری کنید که هنگام پرکردن فرم‌ها دچار سردرگمی نشوید.

اگر از پایان‌نامه خود دفاع کرده‌اید سعی کنید بعد از آزمون با یک انتشارات هماهنگ کنید که به صورت کتاب آن را چاپ کند، زیرا داشتن کتاب به خصوص با مقدمه‌ای از اساتید صاحب‌نام امتیاز محسوب می‌شود. برخی از دانشگاه‌ها در فرم‌های خود قید کرده‌اند که توصیه‌نامه به همراه خود داشته باشید؛ منظور از توصیه‌نامه، نامه‌ای است که استاد راهنما یا یکی از اساتید شما، در مورد داشتن توانایی علمی شما برای دانشجو شدن در مقطع دکتری بیان می‌کند، بنابراین بهتر است حداقل از استاد راهنمای خود یک توصیه‌نامه به همراه داشته باشید.

از شما به عنوان دانشجویی که در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد یک پژوهش در قالب پایان‌نامه انجام داده‌اید انتظار می‌رود حداقل بر موضوع مورد پژوهش خود مسلط باشید و همیشه یکی از سؤالات اساتید این است که در مورد پایان‌نامه خود چند دقیقه صحبت کنید؛ پس در حدود چند دقیقه گزارشی از پایان‌نامه خود را در ذهن داشته باشید. به ندرت دیده شده که در هنگام مصاحبه، از دانشجو خواسته می‌شود که چکیده انگلیسی موجود در پایان‌نامه خود را بخواند و ترجمه کند، زیرا این موضوع می‌تواند بیانگر این باشد که به اصطلاحات انگلیسی پایان‌نامه خود به چه اندازه مسلط هستید؛ اگرچه معیاری مناسب به نظر نمی‌آید. سعی کنید یک حوزه یا گستره را انتخاب کنید چون در صورتی که دانشجوی دکتری شوید، موضوع رساله خود را در آن حیطه انجام خواهید داد. برای اساتید مهم است که علاقه شما برای انتخاب موضوع رساله در کدام حوزه است، چون در آینده ممکن است با تخصص آنها در یک راستا باشد و به عنوان استاد راهنما یا مشاور انتخاب شوند.

اگر برای مصاحبه به دانشگاه دعوت شدید، سعی کنید قبل از روز مصاحبه، نگاهی به رزومه علمی اساتید آن گروه بیاندازید و در صورت امکان آخرین مقالات منتشر شده آنها را بررسی کنید، چون اصولاً اساتید در حوزه فعالیت‌هایی که انجام داده‌اند سؤال می‌کنند و شما با اینکار به یک آمادگی ذهنی نسبت به حوزه‌هایی که امکان دارد از شما سؤال پرسیده شود، می‌رسید. اگر مقاله چاپ شده یا پذیرفته شده‌ای دارید یا اینکه کتابی نوشته‌اید، سعی کنید حدود ۲ یا ۳ دقیقه مطلب در مورد ارائه کردن آن داشته باشید و اگر مقاله شما انگلیسی باشد به احتمال خیلی قوی خواسته می‌شود که توضیحی به زبان انگلیسی در مورد آن بدهید، چون اساتید فرض را بر این می‌گذارند که اگر شما این مقاله را نوشته باشید توانایی ارائه کردن آن را خواهید داشت. توجه داشته باشید که برای انجام مصاحبه باید مبلغی پول واریز شود که اغلب به صورت اینترنتی می‌باشد و در صورتی که در مهلت مقرر شده نتوانستید این کار را انجام دهید، یا به نوعی بود که باید دستی پرداخت شود، نسخه‌ای از رسید پرداخت را به همراه خود ببرید. لازم به ذکر است که باید گواهی اثبات تمامی مدارکی که از آنها در فرمی که به شما داده می‌شود نام برده‌اید، به همراه خود داشته باشید و ضمیمه کنید، مانند گواهی شرکت در همایش‌ها، گواهی چاپ یا پذیرش مقاله، گواهی ثبت اختراع و همچنین مدارک تحصیلی مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد خود را به همراه داشته باشید و توجه کنید که حتماً یک نسخه از پایان‌نامه خود را در روز مصاحبه همراه داشته باشید تا در صورت لزوم ارائه دهید.

سؤالاتی که عموماً در مصاحبه‌ها پرسیده می‌شود

هنگامی که شما در مقابل مصاحبه‌گر قرار می‌گیرید ایشان ابتدا از شما می‌خواهد که خودتان را معرفی کنید و بیوگرافی زندگی شخصی خود را بیان کنید و اینکه کجا شاغل هستید، دو مقطع تحصیلی قبلی خود را کجا گذرانده‌اید و تاریخ فارغ‌التحصیلی شما چه زمانی بوده است، چون اینکه شما چه مدت زمانی از تحصیل در دانشگاه فاصله گرفته‌اید و اینکه چه رتبه‌ای کسب کرده‌اید و عنوان پایان‌نامه شما چه بوده است و با چه نمره‌ای دفاع کرده‌اید، برای آنها اهمیت دارد. در برخی از دانشگاه‌ها که سطح بالاتری دارند از شما خواسته می‌شود که این موارد را به انگلیسی بیان کنید. این مورد را باز باید متذکر شد که بعد از پرسیدن این سؤالات از شما خواسته می‌شود در مورد پایان‌نامه و در صورت داشتن کتاب یا مقاله در حدود چند دقیقه برای آنها توضیح دهید و بیان کنید در این پژوهش‌های انجام شده به چه کاری پرداخته‌اید.

بعد از اینکه این سؤالات از شما پرسیده شد، سؤالات علمی را مطرح می‌کنند که باید سعی کنید در کمال خونسردی به آنها پاسخ دهید و این را بدانید که برای پاسخ دادن، به شما وقت داده می‌شود پس عجله نکنید. از شما پرسیده می‌شود برای چه می‌خواهید وارد مقطع دکتری شوید و انگیزه شما از ورود به این مقطع چیست، صرف اینکه شما را دکتر صدا بزنند یا اینکه دغدغه پژوهشی دارید یا اینکه می‌خواهید در آینده به تدریس در دانشگاه بپردازید. در مواردی که شما مشغول به کار در اداره‌ای هستید و در جایی تعهد دارید، به شما گوشزد می‌کنند که اگر وارد مقطع دکتری شوید باید از کار خود کم کنید و برای ادامه تحصیل در این مقطع و پژوهش کردن وقت بیشتری بگذارید و باید خود را برای این موارد آماده کنید. در مواردی که رتبه فرد مناسب باشد و با تراز دانشگاه نزدیکی داشته باشد و اینکه اساتیدی دارید که بر دانشجو اتفاق نظر دارند، امکان دارد بپرسند که این دانشگاه، انتخاب چندم شما می‌باشد و علت اینکه این دانشگاه را انتخاب کرده‌اید چه بوده است. بنابراین در طول مصاحبه به گونه‌ای رفتار کنید که این دانشگاه در اولویت شما قرار دارد و علاقه‌مند هستید که در این دانشگاه پذیرفته شوید و این را به اساتید منتقل کنید.

در مواردی از داوطلب پرسیده می‌شود که نام چندتن از اساتید مطرح رشته خود را بیان کند و اینکه کدامیک از اساتید گروه این دانشگاه را می‌شناسید و آیا کتاب یا مقاله‌ای از این اساتید خوانده‌اید و اگر مطالعه کرده‌اید به آن اشاره کنید و اینکه به نظر شما مبحث به روز و مفیدی که در حوزه تحصیلی شما وجود دارد یا جدیدترین بحث مطروحه در حوزه تحصیلی شما چیست و چه نظری در مورد آن دارید. نام چند مجله علمی مرتبط با رشته خودتان که بعضاً به آنها مراجعه می‌کنید و یا مقاله دانلود می‌کنید را نام ببرید. در رشته‌های مهندسی درخصوص آشنایی با ژورنال‌های خارجی و اینکه امتیاز و درجه بین المللی آنها را می‌دانید سؤال می‌شود. سؤال بسیار مهمی که اغلب اساتید امکان دارد از شما بپرسند این است که علاقه دارید در چه حوزه‌ای کار کنید و اینکه شما اگر در این دانشگاه پذیرفته شوید، علاقه‌مند به کار بر روی چه موضوعی هستید. به این موضوع حتماً توجه داشته باشید که از یک دانشجوی دکتری انتظار می‌رود در حوزه علمی خود دغدغه داشته باشد و می‌خواهد بر روی آن موضوع کار کند و گره‌ای را باز کند و اگر دانشجویی موضوع خاص یا حداقل حیطه‌ای در نظر نداشته باشد، می‌تواند اثر منفی داشته باشد کما اینکه در فرم‌های برخی از دانشگاه‌ها، هنگامی که فرم را پر می‌کنید در قسمتی از آن ۲ یا ۳ حوزه درسی را به‌عنوان اولویت از شما می‌خواهند که انتخاب کنید و اینکه در صورت پذیرفته شدن علاقه دارید با کدامیک از اساتید این دانشگاه کار کنید که این دال بر اهمیت این موضوع دارد.

اقداماتی که موجب عملکرد بهتر در مصاحبه می‌شود

هنگامی که شما برای مصاحبه دکتری به دانشگاهی دعوت می‌شوید، به محض ورود متوجه تعداد کثیری از داوطلبان می‌شوید که همانند شما به آنجا دعوت شده‌اند، لذا شما باید سعی کنید با دست پر وارد شوید که برتری خود را نسبت به دیگران ثابت کنید. در حین مصاحبه یک سری سؤال از شما پرسیده می‌شود و شما باید دقت کنید که در حین مصاحبه ذهن مصاحبه‌گر را به آن قسمت از مبحث سوق دهید که قابلیت مانور دادن در آن قسمت را دارید. به عنوان مثال امکان دارد مصاحبه‌گر از شما در مورد یک مبحث کلی سؤال بپرسد و شما فقط بر قسمتی از آن مبحث مسلط هستید، در این لحظه شما باید علاوه بر بیان کلی در مورد آن موضوع، قسمتی را که قابلیت مانور دارید به دنبال پاسخ سؤال مصاحبه‌گر ادامه دهید و به نوعی قدرت‌نمایی کنید. ممکن است شما به همراه یک داوطلب دیگر مورد پرسش یک سؤال قرار بگیرید و هر دو نفر به یک میزان از آن مبحث اطلاع داشته باشید، ولی اگر شما به دنبال پاسخ خود آن توضیحات تکمیلی را ارائه دهید و اگر احساس کردید در کنار آن می‌توانید مطلب دیگری که مرتبط با آن هست را بیان کنید بلافاصله این کار را انجام دهید، چون قطعاً شما با ارائه آن توضیحات تکمیلی نمره بیشتری از فرد دیگر که این توضیحات تکمیلی را ارائه نکرده و تصور کرده این دو موضوع ارتباط کمی با یکدیگر دارند، کسب خواهید کرد.

بهتر است در حد فاصل زمانی که آزمون تستی را می‌دهید تا زمانی که به مصاحبه‌ها دعوت می‌شوید یا در حد فاصلی که معلوم می‌شود شما مجاز به انتخاب رشته هستید، حتماً در همایش‌ها یا نشست‌های علمی که برگزار می‌شود، شرکت کنید و گواهی شرکت در آنها را در روز مصاحبه به همراه خود داشته باشید، چون این امر می‌تواند بیانگر طالب علم بودن شما باشد، لذا این موضوع همیشه به داوطلبان توصیه می‌شود که در حد توان نسبت به شرکت در این همایش‌ها اقدام کنند.

سعی کنید شب قبل از مصاحبه حتماً به سایت دانشگاه مراجعه کنید و رزومه اعضای هیئت علمی آن دانشگاه را ببینید یا با جستجو در مجلات معتبر مرتبط با رشته تحصیلی آخرین مقالات مصاحبه‌گرها را مشاهده کنید و حتی اگر شده به صورت چشمی چکیده و نتیجه‌گیری مقالات را مطالعه کنید، چون اگر مصاحبه‌گر در آن حوزه از شما سؤال نپرسد مطمئن باشید صحبت کردن در مورد آن موضوع برای فرد مصاحبه‌گر جالب به نظر می‌رسد. اگر چه در زمان مصاحبه قرار است شما از نظر علمی محک زده شوید، اما قرار نیست که جلسه دفاع باشد، این بدین منظور است که استاد مصاحبه‌گر از شما سؤال می‌پرسد و شما پاسخ می‌دهید و نظر خود را اعلام می‌کنید و اگر استاد مصاحبه‌گر شما را به چالش کشید و وارد مباحثه شدید، بحث کنید و نظر خود را محترمانه بیان کنید، هر چند نظر استاد مصاحبه‌گر مخالف با نظر شما باشد. در نظر داشته باشید که قرار است شما محک علمی زده شوید و نباید شما به صورت جدی اعلام مخالفت کنید یا بخواهید به اثبات برسائید که نظر او اشتباه است چون این عمل اثر منفی می‌گذارد و باعث می‌شود استاد در مقابل شما جبهه بگیرد و نمره ضعیفی برای شما در نظر بگیرد.

این موضوع را در نظر داشته باشید که اساتید مصاحبه‌گر اصولاً اساتید مطرح در رشته تحصیلی شما می‌باشند و هنگامی که شما در مقابل آنها شروع به پاسخ دادن می‌کنید، به خصوص هنگامی که برای مصاحبه به دانشگاه‌های مطرح دعوت شده‌اید، نباید در حین پاسخ دادن برای تأیید نظری که ارائه می‌دهید به نظر یکی از اساتید استناد کنید، چون اولاً شما به عنوان کسی که می‌خواهد در این رشته تحصیلی در مقطع دکتری تحصیل کند، باید اعتماد به نفس این را داشته باشید که بگویید این عقیده من است و دوم اینکه شما وقتی در حضور یک استاد به نظر استاد دیگر استناد می‌کنید، می‌تواند بر استاد مقابل اثر منفی بگذارد، چون به هر حال به نوعی جایگاه استاد مقابل را تنزل می‌دهید و امکان دارد اگر استاد مقابل شما استاد بنامی باشد به شما تذکر بدهد که نظر خود را اعلام کنید.

نحوه بیان شما در محضر اساتید بسیار اهمیت دارد و هنگامی که سؤالی از شما پرسیده می‌شود شما باید سعی کنید به پاسخ خود شاخ و برگ بدهید و نوع ارائه کردن مطالب نیز بسیار اهمیت دارد. اگر قرار است شما به‌عنوان یک دانشجوی دکتری پذیرفته شوید، به این معنا است که توانایی ارائه کنفرانس یا تدریس یا توانایی ارائه مطلب در یک نشست علمی را دارید. لذا این را در نظر داشته باشید هنگامی که پاسخ سؤال مصاحبه‌گر را می‌دهید به جز آن استدلال یا پاسخ علمی که می‌دهید به ادای کلمات، طریقه گفتمان کردن و رساندن معنا توجه کنید و در نظر داشته باشید که همه این‌ها دست در دست هم می‌دهند برای اینکه استاد مصاحبه‌گر بخواهد برای شما نمره‌ای مطلوب در نظر بگیرد.

سعی کنید در هنگام مصاحبه بر روی نقاط قوت خود مانور دهید، به‌عنوان مثال اگر پژوهشی در گذشته انجام داده‌اید به غیر از پایان‌نامه، سعی کنید وارد آن حوزه شوید و در مورد آن بیشتر صحبت کنید، زیرا در این صورت بر روی سلسله مباحثی که مسلط هستید مباحثه صورت می‌گیرد و این می‌تواند توانایی‌های شما را پر رنگ کند، مضاف بر اینکه با کشاندن مباحث بر روی مقاله یا پژوهش خود، اگر در برخی مباحث ضعف دارید یا اطلاعات محدودی دارید، در سایه این عمل آن را پوشانده‌اید که برای شما امتیاز مثبت دارد. رفتاری که شما باید در مصاحبه از خود بروز دهید این است که توانایی‌های شما بیشتر از آن است که در فرم‌های تکمیلی نوشته‌اید و در هنگام مصاحبه، این امر باید به وضوح نمایان شود؛ یعنی هرچه بیشتر مصاحبه‌گر با شما صحبت کند توانایی‌های بیشتری برای او روشن شود. توجه داشته باشید که درست است شما به‌عنوان داوطلب در آنجا حاضر شده‌اید و قرار است رفتاری با متانت و محکم که در شأن شما و جایگاهی که می‌خواهید در آن قرار بگیرید باشد، ولی این حد از متانت نباید شخصیت شما را ضعیف نشان بدهد. به‌عنوان نمونه در حین مصاحبه، رفتارها و صحبت‌های شما در حد و اندازه‌ی شخصیت شما می‌باشد و شما باید دقت کنید که در طول مصاحبه رفتار اشتباهی انجام ندهید و یا حرفی نزنید که به‌خاطر آن بخواهید از کسی عذرخواهی کنید. به‌عنوان مثال هرگز در حین مباحثه نیشخند نزنید یا به گونه‌ای رفتار نکنید که باعث شود استاد مصاحبه‌گر نظر اشتباه دهد.

زمانی که از شما خواسته می‌شود راجع به پایان‌نامه خودتان توضیح دهید، از شما پرسیده می‌شود که استاد راهنما و استاد مشاور شما چه کسی بوده است و با چه نمره‌ای از این تحقیق دفاع کرده‌اید. اگر شما شروع کنید راجع به اساتید یا استاد داور خود صحبت کردن که باعث شدند نمره شما کم بشود یا اینکه باعث شدند دفاع شما با تأخیر انجام شود، موجب می‌شود که شخصیت غیرقابل اعتماد و فرد بهانه‌گیر در محضر اساتید محسوب شوید و هرچند که حق با شما باشد ولی کمتر استادی پیدا می‌شود که حاضر باشد با چنین دانشجویی کار کند یا اینکه این فرد را به‌عنوان کسی که قرار است در آینده با او هم‌تراز شود بپذیرد. لذا تا جایی که ممکن است در خصوص دانشگاه‌ها و سایر اساتید صحبت نکنید تا اثر منفی برای شما نداشته باشد.

در نظر داشته باشید که شما هستید که باید سعی کنید جلسه مصاحبه را در دست بگیرید و مدیریت کنید، اگر بتوانید چنین کاری را انجام دهید یا فضا را به سمتی ببرید که ابتکار عمل در دست شما باشد مطمئن باشید بالاترین نمره را می‌گیرید. توجه کنید که در مصاحبه باید استراتژی داشته باشید و با آرامش کامل و به‌صورت منظم و شمرده صحبت‌های خود را آغاز کنید و اگر از شما سؤالی شد، سعی کنید تا جایی که می‌توانید پاسخ دهید؛ از ندانستن یک موضوع دلسرد نشوید و متوقف نشوید، سعی کنید ادامه دهید و بدانید که سؤالات علمی بخشی از مصاحبه شما می‌باشد و نحوه پاسخگویی و شخصیت شما و نوع رفتار شما و توانایی‌هایی که توانستید به نمایش بگذارید در مجموع می‌تواند یک مصاحبه کامل و خوب را برای شما به ارمغان بیاورد.

انتظاراتی که اساتید مصاحبه‌گر از شما دارند

اساتید مصاحبه‌گر در هنگام مصاحبه دکتری برای اینکه یک شخص را از میان داوطلبانی که به آن دانشگاه دعوت شده‌اند انتخاب کنند انتظاراتی دارند؛ یعنی به نوعی می‌توان گفت برای انتخاب خود معیارهایی دارند. اگر بخواهیم به بیان این موارد بپردازیم؛ اول باید از اینجا شروع کنیم که به روز بودن مهم‌ترین معیار برای انتخاب یک دانشجوی دکتری محسوب می‌شود. در مقطع ارشد چون دانشجو وارد یک سبک جدید از آموزش می‌شود که قرار است ۳ یا ۴ ترم واحد آموزشی بگذراند و بعد از آن، یک پژوهش در سطحی نه چندان بالا انجام دهد، لذا آنچنان در حوزه پژوهش از او انتظار بالایی ندارند ولی از کسی که قرار است به‌عنوان دانشجوی دکتری پذیرفته شود و آمادگی انجام یک رساله دکتری و زدن یک حرف جدید در یک بخش از رشته تحصیلی خود را داشته باشد انتظار بیشتری وجود دارد. لذا دانشجو باید به کلیات و مسائل روز رشته خود آگاهی داشته باشد و توانایی این را داشته باشد که یک حرف جدید بزند؛ به همین دلیل است که در کشورهای خارجی وقتی شما می‌خواهید برای دوره دکتری پذیرش بگیرید سوابق خود را بیان می‌کنید و فعالیت خود را در یک حوزه مطرح می‌کنید و بعد با توجه به دپارتمان آن دانشگاه و رساله‌ای که می‌خواهید بر روی آن کار کنید و امکاناتی که آن دانشگاه در حوزه انجام آن پروژه می‌تواند در اختیار شما قرار بدهد، به شما پذیرش می‌دهند. در کشور ما هم برخی دانشگاه‌ها به نوعی به این موضوع اشاره کرده‌اند، به این صورت که در مصاحبه حضوری درخصوص حوزه‌ای که علاقه‌مند هستید به‌عنوان رساله دکتری بر روی آن کار کنید از شما سؤال می‌پرسند و هم اینکه در فرم‌هایی که قبل از انجام مصاحبه به شما می‌دهند تا پر کنید، از شما در مورد اینکه علاقه دارید با کدامیک از اساتید این دانشگاه در حوزه تخصصی او درخصوص رساله دکتری خود کار کنید سؤال می‌پرسند و همیشه به داوطلبان توصیه می‌شود که قبل از آغاز مصاحبه‌های دکتری درخصوص زمینه پژوهشی، رساله دکتری خود، یک موضوع خاص یا در حدی که چارچوب آن را مشخص کند آماده داشته باشند تا در صورتی که مورد بحث قرار گرفت به مشکل برنخورند.

اساتید مصاحبه‌گر از دانشجوی دکتری انتظار دارند که توانایی بیان و رساندن مفهوم خود و تشریح یک موضوع را داشته باشند. از داوطلبی که قرار است به‌عنوان دانشجوی دکتری در دانشگاه پذیرفته شود انتظار می‌رود در صورت برگزاری همایش‌ها و نشست‌ها توانایی این را داشته باشد که در پلن حضور پیدا کند و بتواند تکلم کند و یک نشست را اداره کند و این‌ها همه در دانشجویی می‌تواند جمع شود که قدرت بیان و سخنوری را داشته باشد. اگرچه از همان ابتدا از فرد انتظار نمی‌رود که این ویژگی‌ها را داشته باشد ولی باید حداقل‌ها و توانایی‌های پایه‌ای آن را داشته باشید تا با پرورش یافتن آن در دانشگاه بتوانید از آن استفاده کنید.

اینکه فردی که می‌خواهد به‌عنوان دانشجوی دکتری پذیرفته شود چقدر برای پژوهش و فعالیت در دانشگاه آمادگی دارد و وقت می‌گذارد بسیار مهم است زیرا در اکثر دانشگاه‌ها دانشجویان دکتری وجود دارند که بعد از گذراندن دوران آموزشی خود دیگر در دانشگاه حضور پیدا نکرده و به‌دنبال رساله خود نمی‌روند و کار به اخراج آنها می‌رسد، چه برسد به اینکه بخواهند در فعالیت‌های علمی و همایش‌ها مشارکت کنند و حضور مثبت داشته باشند. لذا از این باب است که اساتید دنبال دانشجویانی هستند که بتوانند فعال باشند و این انتظار کاملاً به‌جایی است که از شما دارند که به نوعی آن را بروز دهید و نشان دهید که اگر به شما اعتماد کردند و انتخابتان کردند می‌توانید در کنار آنها در برگزاری نشست‌ها به آنها کمک کنید.